

Değişen aile yapımız

- **Müslümanca inanıyor, Hıristiyanca yaşıyoruz!** (*Yavuz Bahadıroğlu*)

Eskiden “Müslümanca” inanır, “Müslümanca” yaşırdık. “İslâm’a göre yaşamak”tan gitgide uzaklaştık, “Batı’ya göre yaşama”yı da tam beceremedik (çünkü biri İslâm, diğeri Hıristiyanlık kaynaklıydı). Sonunda dengemiz bozuldu. Eskiden böyle değildik. **Özgürlüğümüzün sınırlarını “İslâm” belirlerdi.** Kadın-erkek, çocuk ve ailedeki yaşlılar arasındaki dengeyi en iyi şekilde kurmuştuk. **Aile “mübarek” müesseselerden biriydi** ve yabancıların bile övgüsünü alırdı.

İsviçreli Prof. Gaston Jezz, eski aile hayatımız konusunda şöyle diyor: “Osmanlı aile hayatındaki güzellik, nezahet ve samimiyet zannetmiyorum ki başka bir yerde olsun. **Osmanlı’daki İslâmî hayat, huzurlu bir hayatın zirve noktasıdır.** Birbirine sevgi-saygı ile bağlıdırlar... Osmanlı aile hayatı güzelliklerle doludur... Hayat şiir gibi yaşanmaktadır. Bütün bunları ailede öğreniyorlar.”

Ne kadın; “kariyer mi çocuk mu?” diye sorar, ne erkek aile hayatının dışında macera arayışına çıkardı. Dolayısıyla çocuklar anneli-babalı büyür, kadın da, erkek de, çocuk da, yaşlılar da huzur bulurdu.

- **Ailenin çözülmesinden kim sorumlu?** (*Yavuz Bahadıroğlu*)

Aile yapımızda bir çözülme, hatta çökme var: Ama bundan sadece dernekler, bakanlar, hükümet ve Sayın Cumhurbaşkanı mesul değil. Ne Aile Bakanlığı, ne dernek, ne şu, ne bu, sağlam bir yapıyı bozacak kadar etkin olamaz! Sadece katkıları olabilir. Hatta tümünü “Batılılaşma”ya, moderniteye, yapay zekâya, bilgisayara, telefona, televizyona, moda, sosyal medyaya da ihale edemeyiz: Derece derece hepimiz bundan sorumluyuz!

Bir kere ailedeki çözülme salt bugünün konusu değil: Bu en azından 250 senelik bir sorundur. Çaresi de ne okullara “zorunlu din dersi” koymaktır, ne imamhatip liselerinin sayısını arttırmaktır, ne okullara mescit açmaktır, ne bol miktarda cami yapmaktır. **Dedeleri-nineleri tekrar aileye katmak** suretiyle aileyi bir bakıma yeniden inşa ve ihya etmek, bu konuda iyi bir adım olabilir.

Okuldan terbiye beklemeyin: **Okul bilgi verir, terbiye etmez.** Zaten çocuk okula başlayana kadar, karakteristik yapısının temel taşları oturmuş olur.

İsviçreli aile hukuku profesörü Gaston Jezz’in, aile yapımızı görüp inceledikten sonra gözlemlerini aktardığı makalesinde söyledikleri bu konuda bize ışık tutabilir: “Osmanlı’yı diri tutan temel müessese ailedir. Ben Batılı bir âile hukuku profesörü olarak diyorum ki; **Türk milletinin elinden âile nizâmını alın, geriye pek bir şey kalmaz.**” O nizamın temel unsurlarını ise şöyle özetliyor: “Osmanlı âile hayatındaki güzellik, nezâhet ve samimiyet zannetmiyorum ki başka bir yerde olsun. **Osmanlı’daki İslâmî hayat, huzurlu bir hayatın zirve noktasıdır.** Birbirine sevgi-saygı ile bağlıdırlar. Bayramlarda, kandillerde küçüklerin büyükleri ziyareti, büyüklerin küçüklere iltifatı şiir gibi bir hayatın ipuçlarını veriyor. Osmanlı aile hayatı güzelliklerle doludur. **Toplumsal yapı edebiyatla süslenmiştir. Hayat şiir gibi yaşanmaktadır.** Bütün bunları ailede öğreniyorlar.”

Şimdiki çocuklar aileden ne öğreniyorlar peki? Yani “Ne verdik, ne istiyoruz?” Yukarıda saydığımız ve sayamadığımız bütün olumsuz etkenler ortadan kalksa bile aile yapımız iyileşmiş ve “doğru çocuk” yetiştirmeye başlamış olmaz. Bu iş hiç kolay değil. “Zaman” denen öyle bir kavram var ki, kendinizi ona göre ayarlayamazsanız yıkılırsınız.

Son sözüm şu: Önce yetişkinler düzelmeli: Özellikle de dindar olanlar!

“Dini hayat biterse aile biter. Aile biterse her şey biter!”

***

- **Türk’ün ateşle imtihanı!** (*Prof. Ahmet Şimşirgil*)

Tanzimat’tan beri Türk milletinin, Avrupa’ya karşı vermek zorunda kaldığı en büyük, en uzun soluklu, en çetin ve en acımasız savaşıdır bu. Hiç bitmemiştir ve bitmeyecektir. Zira Türk milletine nihai olarak galebe çalmanın temel yolu buradan geçmektedir. Aksi hâlde bin kez ezsel, bin kez

dirilmektedir... İşte bu **varoluş mücadelesinin ana merkezi Türk aile yapısıdır**. Zira Türk milletini ayakta tutan en önemli kalesi ailedir. Güçlü aile bağları, Türk gencinin her zaman ve her şartta bedenen ve ruhen sıhhatli, vatan sevgisi ile dolu ve şehadet arzusuyla yüklü olarak yetişmesini sağlamaktadır.

Bir milletin en güçlü noktası veya kalesi neresi ise düşman da orasını hedef alır. Bütün saldırılar, taarruzlar, hücumlar oraya olur. Bu bazen sinsi bazen açık hedeftir. İşte Türk milletinin Tanzimat'la başlayan Cumhuriyet döneminde de hız kesmeden devam eden esas mücadelesi bu cephede verilmektedir. **Filmler, diziler, romanlar**, karikatürler ve daha nice yollarla hep aile bağları aşındırılır. AB kanunları ve dayatmaları ile de bu mücadeleyi kolaylaştırıcı yollar açılır.

- **Aile çökerse, devlet yıkılır** (*Rahim Er*)

Süleymaniye, Sultanahmet, Şehzadebaşı... gibi ihtişamlı mabedlerimizi, “filayağı” denen azametli sütunlar ayakta tutar.

Cemiyetimizi, milletimizi, devletimizi ayakta tutan da ailedir. Aileyi ayakta tutansa kadındır. Kadın, evde erkeğinin eşi, çocukların anasıdır. Zor dönemlerin “çözüm ortağı”dır, doğruyu eğmeden-bükmeden en riyasızca söyleyendir. Sevgili Peygamberimizin -aleyhisselam- “cennet, anaların ayaklarının altındadır” hadis-i şerifi malumdur. Cemiyet ve millet hayatının her şeyi olan ailenin temeli nikâhtır. Cennetin yolunda açılacağı ana, anne, valide olmak nikâhla başlar.

Nikâhta Peygamberimizle Hazreti Hatice, Peygamberimizle Hazreti Aişe, Hazreti Ali ile Hazreti Fatıma... arasındaki ülfet ve muhabbet dillenir, “**bir yastıkta kocayın**” diye dua edilir ve genç bir gelin olarak bu eve dâhil olan kadın, sadık bir eş, fedakâr bir ana olur, istikbale insanlık numunesi evladlar yetiştirir, gün gelir onların mürüvvetini görür, nene, nine, büyükanne olur ve düğün gününden seneler ve seneler sonra tabutuna serilmiş yaşmağıyla cennete yolcu edilirdi...

Biz, i'lâyı kelimetullahı şanlı burçlara yükselten bir imparatorluk çapına bu aile gerçeğiyle, nimetiyle ulaştık. O çağlarda boşanmak ayıplar ayıbyıdı, **gelinlikle girilen evden kefenle çıkmak** esas olduğundan her zorluğa sabırla tahammül edilir, o aile çökmez, o çocuklar mahzun edilmezdi.

Bu güzel hayat, bizim ağız tadımız, gönül huzurumuz, iftiharımız ve öbür cemiyet, millet ve devletlere karşı en bariz farkımız ve en büyük servetimizdi. İstikametimizi de cömertliğimizi de cesaretimizi de aile merkezli bu hayat beslerdi.

Bir gün bir kıvılcımla Paris'te bir politik ve sosyal yangın çıktı. Bu iklimleri kavuran yangına “Fransız İhtilali” dendi. Masonlar, onu yıllar süren karanlık oda çalışmaları ile hazırlamışlardı. Bu ihtilalin türlü serpintileri bizim topraklarımızı da buldu. O vakitten sonra **kendimizden uzaklaşmaya “Garpllaşma”, Avrupa'ya özenmeye “çağdaşlaşma” dendi**.

Bu arada hayatımıza gazeteler, mecmualar, Batı döküntüsü romanlar girmişti. Onları misyonlu filmler takip edecekti. Bunlar ağırlıklı olarak “dönme” denen dönmemişlerin elindeydi. Hedefe ergenlik yaşındaki kızları almışlardı. Bunlar yarının anneleriydi. Yayınlarla evlere dinamit lokumları yerleştirildi. “**Kafes ardından kurtarıyoruz**” yalanıyla iffetler çarçur edildi. Derken şehirleştik, derken sanayi ile tanıştık, oradan elektronik hayata geçtik, sosyal medya ile televizyonu arkada bıraktık, servetler göz kamaştırıcı oldu, en uzun muhafazakâr iktidar hayatlarına kavuştuk.

İki asra yakın bir zamanda çok şey olmuş, çok inkılap ve değişiklikler yaşanmıştı. Lakin ortada buruk bir yalnızlık vardı. Akrabalık, komşuluk, sadakat, merhamet hızla aşınıyordu. Herkes yüksek lisanslı, çok genç doktoralıydı ama evlenmeler ihmale uğruyordu. Cemiyetimiz “**çekirdek aile**” denen bir illete tutulmuştu.

Orada da kalınmadı; ayıplar ayıbı boşanma, kapıları çalar oldu. Dedelerimizde, ninelerimizde, **ana-babalarımızda 60 seneye varan hayat arkadaşlıkları, 60 günde eskitmeye başlandı**. Şimdi ayaklar cennete yönelmekten ziyade üstünde durmak içindi.

Bugün kızlarımız -maalesef- tehlikede. Her aidiyetten olanıyla birlikte yozlaşma, dehşet verici çapta. Kızlarımız, tehlikede olunca ana olmak tehlikede demektir. Mübarek analık tehlikede olunca aile tehlikeye düşer. **Aile tehlikeye düşünce de cemiyet, millet ve devlet tehlikededir**.

***

- **Türk ailesi** (Prof. İlber Ortaylı)

Türk cemiyetinde son 50 yılda başlayan zenginleşme, tüketim alışkanlığı ve hayat tarzı, kadının çalışmasını kaçınılmaz kılmıştır. Bu durumda **artık evde ihtiyarlar(!), yani bir önceki kuşak, istenmeyen unsur** olmakta veya daha alt gelir grubunda çocuk bakımı için yardımcı unsur olarak görülmektedir. İşgücü vasfını kaybeden ihtiyarlar Eskimo ve eski Japon ananesinde olduğu gibi ev dışı bir konuma itilmektedir. Yani huzur evlerine...

Diğer yandan evi zorunlu olarak terkederek eski kuşakların eğitim ve diyaloglarından mahrum olarak yetişen yeni nesillerin hali malumdur: Her şeyden önce **bizim toplumumuzda Batı'daki gibi "ikincil kurum" dediğimiz kilise, kulüp, ihtisas grupları vs. gibi kurumlar yaygın ve oturmuş olmadığından çocuklara kültür mirasının cemiyet eliyle aktarımı mümkün olmuyor.** Batıda da büyükanne ve babalar evden uzaktadır ama saydığımız türden kurumlar kültür aktarımı işini görür. Bizde ise bunlar mevcut değildir, büyük ebeveynin terbiyesi ve kültür mirasının aktarımı bu yolla olmayınca gerçekten hudâ-yı nâbit (kendiliğinden biten), **ulusal rengi olmayan nesiller** ortaya çıkmıştır.

Bununla herkesin ulusçu, milliyetçi olması gerektiği propagandası yapmıyorum. Daha soğukkanlı düşünerek şunu söylüyorum: Zaten herkesin ulusçu ananesi olması da mümkün değildir. Ne var ki **batı toplumunda ateist insanlar Hristiyan kültürünü tanır. Liberali, kozmopoliti, komünisti dahi ulusal rengine sahiptir. Yükselen Türk nesli ise hâliyü'z-zihndir (zihni boş).** Bu bir faciadır ve böyle cam görünümlü toplumun hiçbir ideoloji ve hiçbir sistemde başarı göstermesi, idame-i hayat edebilmesi mümkün değildir.

...İşte **henüz ne toplumsal mekanizmaları geliştirilebilmiş, ne de mali-ekonomik durumu iyileşmemiş olan Türk ailesi, çekirdek aile tipi yaşayışa geçmeye ve bu yaşayışı sürdürmeye ehil değildir.** İki neslin çok sayıda çalışanın geliriyle ortak tencere kaynatarak yaşayabilecek, torunların bakım ve terbiyesine iştirak ederek onları sokağın tahribatından koruyacak geniş aile yok oluyor. Akşam karanlığında yorgun ve sınırlı olarak işinden dönen ve kreşten aldığı çocuğu kucağında taşıyan küçük memûre, kendinden sonra biraheneden çıkarak eve gelen kocasıyla şiddetli bir kavgaya tutuşuyor.

Bu manzaralar; ezberci ve nakilci sosyal bilimcilerin **çekirdek aile, modern aile ve "özgür" kadın** ve "özgür, saygıya dayalı", "aile içi ilişkiler" sloganlarına ne kadar uyuyor? Topluma, ne olduğu tarif edilemeyen modernleşme kavramına dayalı garip ve karakûşî kıstaslar öneriliyor. Aile, zavallı toplum bireylerinin çevresindeki dostların ve sırdaşların gelin-kaynana münâferetini (karşılıklı nefret) çekiştiren, kışkırtan ve "**azıcık aşım, kaygusuz başım**" formülünü besleyen tavsiyeleriyle gerçekleşiyor. Bireyler kaldıramayacakları bir yapıyı ekonomik zorlama olmaksızın, psikolojik sebeplerle de tercih ediyor ve kısa zamanda hayatın yükü altında eziliyorlar.

Kısacası **Türk ailesi** bugün sosyolojik zorlamalar kadar, kültürel bir ideoloji ve model zorlamasının tahribi ile **kabuk ve nitelik değiştiriyor.** Yerleşik, şehirli ailelerde bu durum ve gelişme huzursuzluk yaratıyor. **Şehre göçen köylü aile** ise daha zor durumda ve tahribe açık. Galiba ilk nesil, sonunda geleneksel yapısını şehir kültürünün etki, propaganda ve yaptırımlarıyla değiştiriyor ve mahva doğru gidiyor. Unutmayalım, **bu tip ailelerin çocukları evi daha çok terk ediyor.** Büyük şehir sokaklarındaki, sayıları yüzbinlerle ifade edilen sahipsiz çocuklar bu katmandaki çatlamanın ürünüdür.

Ne yapmalı? İdeolojik, kültürel propaganda ve telkinlere gene aynı şekilde karşı durmak gerekir. Büyük ailenin üç kuşağını birarada gösteren elifba kitabından tutunuz, medyada, TV'de bu tip programlara, konferanslara ve telkinlere kadar her faaliyet denenmelidir. Oysa bu toplumda **kimse büyük ailenin bugün için zaruret ve lüzumunu yüksek sesle belirtmiyor.** Aksine pozitivist tutumun hakimiyeti sonucu, ilmin gereği olarak çekirdek ailenin faziletine ve bu gelişmenin kaçınılmazlığına iman edilmektedir...

***

- **Bugünkü Türk Ailesinin Meseleleri** (Doç. Mehmet Eröz)

Şehirlerin büyümesi, sanayi merkezlerinin meydana gelmesi, köylerden şehirlere büyük göçler olması ile meydana gelen sosyal yapıdaki değişiklikler, aile yapısını da hızla değiştirmekte, bununla atbaşı olarak kültür değişiklikleri de meydana gelmektedir.

Şehirlere yığılma, gecekonduların hızla artmasına yol açarken, bu durum, çeşitli meseleler yanında, aile problemini de yaratmıştır... **büyük şehirlerde aile büyük bir sarsıntı içindedir. Köydeki çevrenin kontrol edici baskısından kurtulmuş, özenilen, gıpta edilen, taklit edilmeğe çalışılan bir çevreye gelinmiştir.** Radyo, televizyon, gazete, dergi, sinema, tiyatro gibi tesirli vasıtaların yaydığı ve sosyal temaslarla yakından izlenebilen **moda cereyanları**, onu da ister istemez sarsmaktadır. İktisatçıların ve sosyologların, “göstermelik tüketim”, “**gösteriş harcamaları**” dedikleri davranışlar, aileler ve şahıslar arasında gösteriş yarışına yol açmaktadır. Bunu karşılayamayan aile başkanları, karısının ve çocuklarının serzeniş ve sitemlerine uğramaktadır. Bu yüzden boşanmalar olmakta, birçok aile reisi, sıkıntıya düşmektedir.

Türkiye’de şehirleşme ve sanayileşme ve sosyal -kültürel değişmelerle birlikte, boşanma rakamlarında bir yükseliş görüyoruz... **Boşanma sebepleri arasında geçimsizlik başta geliyor.** İkinci sebep, zinadır.

Köylerin, tabiatın kucağındaki evleri yerine, gecekondular veya apartman daireleri ve kıt kanaat bir hayat geçmiş, **misafir severlik, komşuluk, yardımlaşma azalmıştır.** Eski İstanbul’da, mahallenin gizli eli, mahalledeki yoksul ailelerin imdadına koşar, kış gelmeden onların bütün ihtiyacını karşılamış. Bugün bu dayanışma kaybolmuştur. Kurban kesmenin ve tek tük zekât yardımının ötesinde, yoksul ailelerin elinden tutan yoktur.

Ana, baba ve çocuklardan ibaret olan ve “çekirdek aile” dediğimiz bugünün Türk ailesi, çocuk sayısının azaltılması yönünde çeşitli baskılara maruz bırakılmaktadır. Halbuki, **güçlü ekonomiler, kuvvetli sanayiler ve sağlam devletler, büyük ve sağlıklı nüfuslar sayesinde var olmuşlardır.** Çalışkan bilgili, sağlam, kalkınma şevk ve azmi ile dolu insan kitlesi, kalkınma mucizesini yaratacak ana unsurdur. Tabii kaynakları ve sermayeyi harekete geçirecek olan insandır. Yeter ki bilgili, çalışkan, vatansever nesiller yetiştirelim. Burada aileye düşen iş büyüktür... Evinin önündeki geniş avluya sebze ekmeyen, meyva fidanı dikmeyen, tavuk ve inek beslemiyen köylüler biliyoruz.

Vaktile Japon ailesinin yaptığı gibi, Türk ailesi de kemerleri sıkar, tutumlu olur, tasarrufa giderse, ülke için büyük kaynaklar, yatırım fonları doğar. **Moda değiştikçe atılan ayakkabılar, çizmeler, elbiseler, mantolar, kürkler, şapkalar, büyük servet israfıdır.**

Ağırlaşan iktisadi şartların altında ezilmekte olan Türk ailesi, israfçı harcamalardan kendisini koruyarak, durumunu düzeltirken, kendisine ve millî ekonomiye de hizmet etmiş olur.

***

- **Kadınlar çalışmasa evlilikler kurtulur mu? (Hilmi Demir)**

Küresel ölçekte boşanmalarda ciddi bir artış var. 1960'tan günümüze dünyada boşanmalar %251 artmış. Çalışma hayatında kadının yıllardır aktif olarak görev aldığı Avrupa'da da, çalışma hayatında yer almayan Suudi Arabistan ve İran'da da boşanmalar artıyor.

Boşanma sebeplerinin arasında ilk sıralarda “zina”, “aldatma”, “terk” “aile içi şiddet” geliyor. Meydana gelen boşanmaların %44.8'i, evliliğin ilk beş yılında gerçekleşiyor. Boşanmaların yaklaşık yarısına yakını çocuksuz ailelerde. Çalışan kadının daha fazla boşandığına dair elimizde ciddi bir kanıt da yok. Yani kadın çalıştığı için değil, kocası tarafından aldatıldığı veya terk edildiği için boşanıyor. Boşanmaların en temel sebepleri sadakat, hayâ, güven ve namus sorunları. Özellikle de namusun sadece kadına has bir şey olmadığını, erkeğin de namusu olduğunu öğretebilseydik boşanmalar daha az olabilirdi.

Ayrıca eğitilmiş kadınlarda boşanma oranı daha az. Gelir düzeyi yüksek kadın da daha az boşanıyor. **Evliliklerimizi yıkan asıl şey ahlaki zaaflarımız.** İkinci planda ise evliliğe karşı dayanıksız olmamız. Aslında yalnızca evliliğe değil **dostluğa, sadakate, paylaşmaya, insan yükü çekmeye karşı da çok dayanaksız.** Bu yüzden sadece evliliklerimiz değil, dostluklarımız da kalıcı değil. Bedensel ve tensel hazzı aşka, dostluğa, paylaşmaya tercih eden bir nesil var artık.

Teknoloji ve görselliğin bombardımanı altındayız. Teknolojik gelişmeler, şehirleşme derken üretimden çok tüketimin arttığı bir çağdayız. Hayatımızda her şeyi çabuk tüketiyoruz. Ruhsal açlığımızı, tüketerek kapatmaya çalışıyoruz. Özellikle bireyselleşmenin arttığı, aile bağlarının ve komşuluk ilişkilerin azaldığı bu dönemde bir şeyler tüketmek mutlu eder oldu bizi. Alışveriş yaparak, ihtiyacımızdan fazla yemek, içmek, giyinmek bizi mutlu ediyor. **Anne ve babasıyla aynı evi paylaşamayan gençler, bir süre sonra iki kişi bir evi bile paylaşamıyor.** Yoldan geçerken gördüğü bir kediye merhamet duymayı öğrenememiş insanlık birbirine merhamet duymuyor.

Kentsel büyüme sorunlarımızın da büyümesine neden oluyor. Geleneksel mahallelerin, komşulukların ölümü kentte insanlığı yalnızlığa itiyor. Çekirdek aileler için üretilmiş beton bloklar, saatlerce süren ulaşım ve trafik, kadın erkek ayırmadan insanı tüketiyor. Geçmişe oranla kentte yaşayan insan sayısı hızla artıyor. Ve en ilginç olanı söyleyeyim, **kentli insan daha fazla boşanıyor, daha fazla aldatıyor ve daha fazla evlilikten kaçıyor.**

Her şeye çok hızlı ve çok kolay ulaşabiliyoruz. Bir hız çağında yaşıyoruz. Duvarlar birer birer yıkılıyor. Ne geleneklerin ne büyük şirketlerin ne de büyük devletlerin kendilerini güvende hissetmediği bir çağda yaşıyoruz. Aile bunların belki de en dayanaksızı. Çünkü birey bu aşırı uyarılmalar karşısında çok korunaksız artık. Aşırı uyarımdan bitkisel hayata girmiş gibiyiz... Hissedemez olduk, acıyı, sevgiyi, kokuyu, rengi duyularımız âdeta hissetmiyor. Bu ise tatminsizlik duygumuza zirve yaptırıyor. **Her şeyden çok kolay bıkmıyoruz.** Evlikler de öyle olmaya başladı. **Evlilik, insanı sırtlanma sanatıdır** desem biliyorum hemen niye sırtlanıyım ki kendi ayakları üzerinde yürüsün diyeceksiniz.

Evet çağ âdete öz güven patlamasıyla bireyi parlatma çağı. “Ben” neslinde egolarımız tavan yapmış durumda. Kişisel gelişim setleri ile gençlere öğrettiğimiz, “ayaklarınız üstünde durun”, “kendinize güvenin”, “kendinizi gerçekleştirin” öğütleriyle kimseye minnet duymayan, öğretmenine, annesine, büyüğüne kafa tutan bir nesil yetiştirdik. Hazreti Mevlâna der ki: “Deniz; ölüyü üstünde taşır, diriye boğmak ister. İnsan, egosunu öldürmeli ki, hakikat denizi bizi üstünde taşıyın.” Egosunu önünde taşıyan insan, sürekli bir direniş içindedir, kendini ve hırslarını hep en ön planda tutar. Oysa **evlilik nefislerimizin sessizliğe gömüldüğü bir liman gibi olmalıdır.**

Oysa gençler için evlilikler özgürlüğün önündeki en büyük engel olarak görülüyor. Evlilik yüzüğü, iki insanın kendini gerçekleştirmek için çıktıkları bir yolculuk değil, boynuna geçen bir kölelik zinciri gibi. Oysa gençlere anlatmamız gereken evliliği sürdürmenin bir tutsaklık olmadığıdır. Aksine **sevgi ve birbiri için var olma** yoluyla kendisine ve başkalarına karşı sorumluk yüklenmenin, hayata katılmanın en anlamlı yoludur, iki insanın birbirine verdiği o söz. Evliliğin anlamını yitirmesinin nedeni kadının omuzlarında değil, aksine (Ben sizin Rabbiniz değil miyim? hitabına) “belâ (evet)” diye verdiğimiz sözü unutan kutsal insanın yabancılaşıma serüvenindedir.

Yalnızca aileyi değil, aslında elimizin dokunduğu her şeyi kirleten ve yok eden “kutsal insanın” yerini alan “beşeriyet”tir. **Beşer olan biyolojik bendir, insan olan ise kültür ve değer üreten bendir.** Kültürü dar ve kısa süreli kazanımlara pazarlamak, şehirleri kültürsüzleştirmek,

mahremiyeti yok sayacak betonlardan kuleler oluşturmak kutsal insanı yabancılaştırdı. Yemeden yedirmeyi, almadan vermeyi, sevilmeden önce sevmeyi, görülmeden önce görmeyi bilen yalnızca insandır. Unutmamak gerekir ki; “**Vermesini bilen insanın yüzünde, her zaman ‘Yüce Yaraticının’ cemali vardır.**”

Gençlerimiz aslında yalnızca evliliğe karşı ön yargılı değiller, onları asıl iten bağlanmak. Bağlanmaktan, otoriteden, sabitlikten korkuyorlar. Karşımızda artık sadece otuz yaşın altında sıradan insanlar yok. Artık kredi kartları, cep telefonları, bilgisayarları, sosyal medya hesapları ile seyahat ve iletişim imkânı olan gençler var karşımızda. İdrak etmemiz gereken bence şu temel ilke olmalı: Rızayı ilahinin peşinde bir **kul olduktan sonra çalışması bile ibadet olur insanın**, ister kadın ister ise erkek olsun.

***

- **Analar yemekte!** (*Meryem Aybike Sinan*)

Bir yemek programında bir grup anne toplaşmış gelinlerinin yemeklerini yarıştıyorlar. Herkes kendi gelininin ne kadar mükemmel yemek yapıp sofrayı kurduğunu iddia edip öteki gelinlerin yemeklerine yalan yanlış kusur bulup masalarına gelen yemeklere bin türlü şey söyleyip burun kıvrıyor ve bir de dürüstçe puanlama yapmıyor!

Kayınvalide olma olgunluğuna erişmiş bu hanımefendilerin eskilerin deyimiyle “kemâle” erme noktasında hayli eksikleri ve zaafı olduğunu görüyorum ve “dur bakalım ne olacak” kabilinden âdeta içim sıkılarak merakla ve dikkatle seyrediyorum.

Anadolu kadınının o her dem şükreden, nimetin kıymetini bilen engin bilgeliği geliyor aklıma. Küçük bir ekmek kırıntısını bile yerde gördüğünde eğilip alan, sonra öpüp usulca bir kenara kaldıran o bakış açısının derinliğini hatırlıyorum ve ürperiyorum aniden...

Evlere bolluk ve **bereketin kaynağı olan analardan, önüne konmuş yemeklere binbir türlü kusur bulan analara ne vakit evrildiğimizi** hesaplıyorum ve bir türlü çıkamıyorum işin içinden. Haminnelerimizin, annelerimizin evlere aydınlık, huzur, bolluk ve bereket veren hâl ve tavırları nasıl oldu da böylesine değişti? Bunu kim yaptı, kadınlarımız ne vakit böylesi köklü değişimlere uğradılar?

Bütün suçu televizyonlara, zamana yükleyeceğim ama biz insanoğlunun hiç mi suçu yok, kadınlarımızın hiç mi kabahati yok? Çorbalar çocuk maması, pilavlar lapa, diğer yemekleri ise tatsız ve tuzsuz! Ara sıcaklar ise hiç olmamış!

Bu ara sıcaklar ne vakit gelip oturdu sofralarımıza böyle?

Bir tarhana çorbasını bulduğunda, o çorbanın buğusunda Yüce Allah’a şükredip dua eden anaların bu asil tavrıydı bu milleti millet yapan. Çocuklarına merhameti ve şefkati birer sebil gibi sunan, parayı değil insanlığı öğütleyen, hırsı değil sükûneti ve suhuleti tavsiye eden yine o **eli kınalı, dili dualı analar** idi... Ne diyordu şair Yavuz Bülent Bakiler:

Anamın duaları üzerimde olmasa Yıkılır sırtımı verdiğim duvar. Kopar, elime gelir tuttuğum dal Kapımı çalmaz bahar...	Ne şikâyet, ne kin, ne şüphe biraz Sessizliği, yüreğinin niyazındandır... Elinin bereketi, iffeti, merhameti... Kıldığı sonsuzluk namazındandır.
--	---

Yığınla düşünceler gelip geçiyor zihnimden ve ekrandaki kadınlar hâlâ tartışmaya devam ediyorlar. Yemeklere zehirmiş gibi bakıp, biberi eksik, tuzu fazla, zeytinyağı eksik konmuş, ekmek kuru, tabaklar şekilsiz, gelin suratsız, çorba soğumuş, et pişmemiş, peçeler güzel katlanmamış, masa örtüsü güzel değil, mutfak dağınık vs. kabilinden bin türlü kusuru saymaya devam ediyor analarımız!

Sıkılıyor ve vakit harcamaya değmez deyip kapıyorum televizyonu. Hangi kanala gitsem diziler, kadın programları ve bir yığın gereksiz şey... Allah aşkına bu kanalların hâli ne böyle? Yok mu bu kanalları uyanan bir yetkili mercii? Evlerin ortasında birer yok edici aygıt hâline gelmiş, her saniye bir değerimizi katleden, değersizleştiren bu yayınları kimse denetlemiyor mu?

Savaş meydanlarına ne gerek! İçeriden kuşatılmışız meğer. **Kültür emperyalizmi** dört koldan bizi çekip çeviriyor ve bir şey demeye de, yapmaya da mecalimiz yok. Öylesine garip, öylesine tuhaf bir umarsızlık hâlindeyiz.

Ne var yani, masum bir yemek programı, neler söylüyorsun böyle, diyenleri de duyar gibiyim. Lakin her kötülük anlamsız ve içi boş şeyleri kanıksamakla başlar önce. Hangi yazardı hatırlamıyorum, diyordu ki:

“Önce ekmekler bozuldu, sonra her şey!”

Ben de diyorum ki **“Önce analar değişir, sonra herkes!”**

***

- **Çocukluğumuz, çocuklarımız ve tatilimiz (D. Ali Taşçı)**

Herkes için kendi çocukluk dönemi önemli bir zaman dilimidir; iyisiyle kötüsüyle bir daha geri gelmiyor ve hatıralar yumağında kalıyor.

Köyde geçen çocukluğumu düşündükçe garip düşüncelere dahıyorum. Dar bir çevrede ve tabiatın kucağında geçen o güzel zamanlar artık yok. Misket bulamazdık, toprak yoğurur ve onu kurutarak boş fişeği etrafında gezdirir ve yuvarlak hale getirerek misket yapardık.

Hiçbir zaman fabrikasyon oyuncağımız olmadı, **tuğlaları kırar ve onu kamyon haline getirirdik. Sonra büyüklerimiz bize dört tekerlekli ahşap arabalar yapardı** ve bu arabalar bizim en gözde oyuncağımız, hatta hayatımız olurdu. Bayırlardan aşağı onunla kayar, dudağımızla motor sesini çıkarır ve hızla kayarken sanki dünyalar bizim olurdu. Arabalarımız daha hızlı gitsin diye, annemizin dolabından tereyağı aşırıp tekerleklere sürer ve arkadaşlar arasında rekabet hızlanırdı. Tabi akşam eve gelince de annemizden gelecek salvoları hesaba katardık.

Şehirle, şehir yaşamıyla hiçbir ilgimiz, hatta bilgimiz yoktu. Ben ortaokula gidene kadar elektriğin ne olduğunu bilmezdim; çünkü hiç görmemiştim. Ortaokul yıllarında da ilçemizde elektrik yoktu; akşam, petrolle çalışan bir santral vardı ve sadece aydınlanmak için bu santralden ilçeye elektrik dağıtılırdı. (1966- 67’li yıllar. 1948 yılında Türkiye’nin sekiz ilinde elektrik yoktur.)

Kitap mı?

Kitap olarak ben ilk defa Kur’an- Kerim’i tanıdım; çünkü ailemde ve çevremde “Kitab-ı Kerim” ona deniliyordu. **Sonra halamın, akşam olunca biz çocukları etrafında toplayarak Osmanlıca yazılmış kitaptan masallar okuması ve “Mızraklı İlmihali” ile bize dini bilgiler vermesi aklıma gelir.**

Dedemi hiç tanımadım; çünkü çok genç yaşta ölmüş. Ben ilkokulu bitirene kadar babaannemle aynı yatağı paylaştım. **Babaannem gece olunca beni yatağa yatırır, yatsı namazını odanın içinde kılarken ben onu seyrederek ve namaza hayran kalırdım.** Babaannemi sevdiğim için onun namazını da severdim.

Beni en çok etkileyen şey, babaannem yatsı namazını kıldıktan sonra yanımda yatar ve bana “Şol cennetin ırmakları”nı gözyaşları içinde okurdu. Ben bunu babaannemin türküsü bilir ve okunurken çok duygulanırdım. **Babaannem, otuzunda, dört çocuğuyla dul kalmış, hüznü bir kadındı.** Ortaokul çağlarımda bir yerde “Şol cennetin ırmakları”nı görünce ve altında da Yunus Emre yazınca şaşırıştım! Demek ki Babaannem bana Yunus Emre denilen kişiden ilahiler okumuştü. Ve ben, **Yunus Emre’yi çok sevdim** ve onun ardına düştüm; çünkü babaannemi seviyordum; onun sevdiği, benim sevgilim olmaya layıktı. **Şimdi anlıyorum ki, benim edebiyatçı olmama babaannemin duygu dolu “türkülerini- ilahileri” sebep olmuştu.**

Hayatımdan bu çizgileri niçin yazdım?

Yaz geldi, okullar tatile girdi. **“Çocuklarımızı şimdi nasıl yönlendirelim?”** diyen velilerin dikkatlerine sundum, hayatımdan bir tutam çizgiyi. **Hayat çok genişledi ve dağıldı. Eskiden dağ başında pırl pırl akan pınarlardık. Az akardık; fakat çok temiz akardık. Şimdi sular çoğaldı ve vadileri tuttu; fakat kirlendi ve ele avuca sığmaz oldu.** Her şeyi zamanına göre değerlendirmek, anlamak gerek. Köyümüze yeni yol gelmişti. Köyün tek bir cipi vardı. Okuldaki tüm erkek öğrenciler şoför olmak istiyordu; çünkü cip ve onun şoförü köyün “tip modeli” idi.

Şimdi çağın gündeminde ne varsa onunla eğitmek durumundayız çocuklarımızı. Ve fakat onların duygularını kaydırmadan ve israf etmeden. **Bu kadar kitabın olduğu bir yerde birkaç kitap okuyarak hedefe varılamaz.** Bu, bizim tuğladan kamyonlar yapmamıza benzer; seçmeli ve çok okumalıyız. **Elbette her çocuk okumaya yatkın olmaz, okumaya yatkın olanları da heba etmemeliyiz.** Ailelerin okuma gündemleri yoksa çocuk kitabı niçin sevsin? Öğretmen okumuyor da sadece çocuklara kitap tavsiye ediyorsa, onun bu davranışı çocuklara tesir etmez. Çocuk,

öğretmeninin iyi bir okuyucu olup olmadığını en iyi anlayan varlıktır. Kitap okumak ciddi bir iştir; oysa çevrede o kadar çok eğlence var ki, çocuk kitabı için seçsin?

Anne ve babalar, çocuklarınıza önce kitap sevgisi değil, onlara hayat sevgisi verin. Unutmayın ki, dünyayı kana bulayanlar, savaşları çıkaranlar çobanlar değil, üniversite mezunu, çok okuyanlardır. Sevgi ve erdem temeli oluşmayan çocukların eline kitap geçerse o, silahtan daha tehlikeli olur.

Fitratlarına ters yaz tatilini geçiren çocuklar, ruh yorgunu olarak eylülde okulları doldurur ve okullar da sorun yumağı haline gelir. Aynaların kırık olduğu yerde çocuklarımıza yüzlerini nasıl gösterelim?

***

- **Ustalık eseri** (*Halime Gürbüz*)

Anaokulu, oyun grubu, yaz kampı, kültür-kuşak farkı diye tutturanlara...

Büyükler nimettir... Onlarla yaşayabilmek ise fazlası... **Anneanneyle, babaanneyle, dedeyle büyümek şanstır!** Her şeyden önce anne-babaları tarafından büyütülmüş çocuklara göre daha olgun ve daha anlayışlı olmaktır. Bir **lükstür**... Bir önceki neslin efendiliğinden, kültüründen, samimiyetinden pay almayı beraberinde getirir... **Zenginliktir**; farklı kuşaklardan, şehirlerden, yaşanmış uzun ömürlerden derlenen kültür önünüze serilmiştir. **Keyiflidir**... Aynı anda kocaman bir insan ve ufacık bir çocuk olabilmek için gerekli altyapıyı edindirir. Maniler, bilmece, özlü anneanne sözleri edinmenize ve gerektiğinde acımasızca kullanıp eğlenmenize imkân verir...

Eciş bücüş kurabiyelerden yola çıkıp **tarhana, kesme makarna, boza** yapmayı bile öğrenmişsinizdir. Kullandığınız deyimleri çoğu insan bilmez. Hüzünleriniz de özlemleriniz de biraz olgunlaşmıştır anneanneyle birlikte... **Büyükanneyle büyüyen çocuklar, sakın bir birey olarak evrilir hayata. Sabırlı ve olgun bir insan olur...**

Onlar ebeveynlerden daha toleranslı ve paylaşımcı olduklarından her şeyde torunuyla beraberdir. **Berber hamur açılır**, tabure üzerinde bulaşık yıkanır, **masallar öğrenilir**, abdest alınır, misafircilik oynanır, kuşlar beslenir, o örgü örerken koşullar zıplanır sonra beraber öğle uykusuna yatılır... Biraz büyükanne biraz arkadaştır. **Büyüklerle yetişen çocuklar evet biraz sevgi arsız olabilir ama sevilen bir çocuğun özgüvenine sahiptir...**

Anneanneyle, babaanneyle büyüme; beyaz sabunla büyüme. Temiz çamaşır kokusu, beyaz tülbent, maarif takvimi, renk renk açan güller, tenekede filizlenmiş çiçekler, bahçeye uğrayan başıboş kedi, eski saat tık-takları, rüzgârda hışırdayan ağaçlar demektir... **Dualarla uyutulmak, sonsuz sevilme**... İtirlı kolonyaları ve gül suyunu bilmektir... Öğle uykusundan uyandıığında **soba üzerinde kaynayan çayı görüp mutlu olmak** ve çayın yanında ne yeneceğini yattığın yerden tahmin edebilmektir... Gözleri belerte belerte şehir efsanelerini, menkıbeleri, yaramaz çocuğun başına gelenleri dinlerken, **el açması börek yemek**...

... **ve büyüyünce de ninenin, dedenin gözdesi olmaktır.** Bu nedenledir belki çocuklarının bile bize duyduğu sevgiyi kıskanması. Ve hatta belki yine bu nedenledir hastalandığında, tırnakları uzadığında, yastığı alçak geldiğinde, camı elma istediğinde, birine ya da bir şeye içerlediğinde, yeni bir eşarba, pijamaya ihtiyacı olduğunda... kimseye değil de yalnızca 'size' açabilmesi derdini... Büyükler nimettir... Onlarla yaşayabilmek ise fazlası... **Anneanneyle, babaanneyle, dedeyle büyüme şanstır!** Anne babanın hayat galesi içinde 'deneysel' ürünü değil, büyükannenin-dedenin 'ustalık eseri' olmaktır...

Ninem diyor ki; **Yavru kuş, yuvada gördüğünü yapar.**

***

- **Türk kahvesi** (*Halime Gürbüz*)

Malum, her ikisi de lezzetli her ikisi de vazgeçilmez... Ama ister dışarıda ister misafirlikte 'kahve' istediğinizde burnunuza "Neskafe" dayanması, "Türk Kahvesi"nin ikinci üçüncü beşinci sıraya atılması sinir bozucu... Buna bir 'dur!' diyor, aralarındaki gayet kalın çizgiyi çiziyorum;

Neskafe düz yazı, Türk Kahvesi şüirdir...

Neskafe konuşmaktır, Türk kahvesi muhabbet...

Neskafe yapmak herkes için kolaydır, ancak Türk kahvesi yapmak herkesin harcı değildir.

Neskafe alışkanlıktır, Türk kahvesi keyiftir.

Neskafe bugündür, Türk kahvesi dünden bugüne...

Neskafe haşlama kahvedir, Türk kahvesi pişirme kahve!

Neskafeyi sütlü içmek tadına tat ekler, Türk kahvesini berbat eder.

Neskafe yalnız içilir, Türk kahvesi dostlarla beraberdir.

Neskafe yendiğinde mide bulandırır, Türk kahvesi bulantıyı kaldırır.

Neskafe ilgidir, Türk kahvesi sevgi.

Neskafe içildikten sonra öylece bırakılır, Türk kahvesi bitince devamı vardır...

Neskafe içenin sınavı vardır, Türk kahvesi içenin gönlü kabarmıştır.

Neskafe hüpür şapur içilebilir, Türk kahvesi içimi aceleye getirilmemelidir!

Neskafe hazırlanırken duyarsızdır, Türk kahvesi ilgi ister nazlıdır; pişirirken başında beklersin iki saat kaynamaz 'şuradan fincanları alayım' diye başından ayrılırsan taşıp ocağı batırır!

Neskafe "tanışmak" için, **Türk kahvesi kız istemek için altyapıda gereklidir.**

Neskafe basittir; tüketim toplumunun simgesidir, Türk kahvesi kültür birikimidir; medeniyettir...

Neskafe sırnaşıktır fincan fincan içilebilir, Türk kahvesi haddini bildirir; aşırıya kaçmak enfarktüs şenliklerine davetiyedir.

Neskafe iş yerinde kolaylıkla söylenir, çaycıya Türk kahvesi yaptırabilmek için önce belli bir eşiği atlamış olmak gerekir.

Türk kahvesi olgunluğu temsil eder, ağır ağır pişer; Neskafe yeni yetme gibidir, bir anda oldum bittim zanneder...

Türk kahvesini hüpürdeterek içersen mutlu olursun, Neskafeyi hüpürdetirsen kıro!

Türk kahvesi güvendir, Neskafe mesafe...

Neskafe dört işlemdir, Türk kahvesi hayat bilgisi...

Türk kahvesi genç kız elinden, gelin elinden, hanım elinden ayrı lezzetlidir. Neskafe kim getirirse içilir...

Türk kahvesi yanında lokumla efsane ikiliyi oluşturur, Neskafe lokumla "ne alaka yea" olur...

Ezcümle... Türk kahvesi kraldır!

Türk kahvesinin usulü, adabı, geleneği, terbiyesi vardır. Sanır mısınız ki içine gizlenen **kırk yıllık hatır** boşunadır...

Ninem diyor ki; **Oturduğu ahır sekisi, söylediği yad eller türküsü.**

***

- "Aile bizim hayat anlamını içinde kurduğumuz yuva. Ancak bu yuvamız sert esen fırtınalarla karşı karşıya. **Modernite fırtınası, kapitalizm fırtınası, çalışma hayatı fırtınası ve şimdi de medya fırtınası.** Bu fırtınalar birleşince büyük bir "yıkım gücü"ne dönüşüyor.

Aile dayanamıyor. Çatırıyor, sıvaları dökülüyor, çatısı uçuyor, temelinde çatlama meydana geliyor, kapı ve pencereleri yerinden sökülüyor. Hayır hayır aile bir fiziki ev olamaz! Bunun çok ötesinde olan bir "birlik anlamı" var. Üstadımız Nasreddin El-Tusi ne güzel işaret ediyor buna: **Ev; taş, kapı, dam, duvar değil. Ev bu yapının içindeki babadır, annedir, kardeştir, muhabbettir, fedakarlıktır.** Ev tesanüt (dayanışma) ve teavündür (yardımlaşma). Aileyi ayakta tutan bu evdir. Evin anlamıdır." (*suleymanonsay@gmail.com*)

- **Çayın alt demliği evdeki kaynanadır;** fokur fokur devamlı kaynar durur...

Üst demlik evdeki gelindir; alt demlik kaynadıkça o olgunlaşır, demlenir...

Gelinin kocası ise bardaktır; her ikisinden de yeterince nasibini alır. Biraz kaynana doldurur, biraz da gelin... Bu nedenle denge unsurudur. Açık ya da demli çayın hoş gitmemesi bundandır...

Çayın şekeri; ise çocuklardır. Çaya tat verir fakat çok şeker çayın lezzetini bozar. Şekersiz çaya alışanlar için ise bir tanesi bile fazla gelebilir.

Çay kaşığı; görüncedir. Arada bir gelir karıştırır ve gider.

Kayınpedere gelince; o da çay tabağıdır. Çayın demine suyuna hiç karışmaz, bir köşede sessiz sedasız bir şekilde oturur. Sadece dökülenleri toplar ve çevreye zarar vermesini engeller.

Çay süzgeci; ailenin sahip olduğu değerlerdir. Aileyi dış müdahalelerden korur. Delikleri büyük olursa çayın tadı kaçabilir.

Suyu ısıtan ateş ise hoşgörüdür, o olmadan geçim de olmaz...

Bir bardak çay “ailedir” ve ağız tadıyla içilen bir bardak çayın üstüne yoktur... (Halime Gürbüz)

- o **Gelin kaynana arasındaki ezeli rekabete ilişkin mâniler:**

Kaynana	Gelin
Kaynanayım bakarım Kız görmeye çıkarım Eğer kız beğenirsem İki beşli takarım >	Her şeyi yaparsın kaynana Beşli takarsın kaynana Daha kırkım çıkmadan Baş kakarsın kaynana
Gelin kırkın dolmadı Böyle hilaf olmadı Kaynananla uğraşma Daha kınan solmadı	Seni evden attırırım Altınları sattırırım Akşam oğlun gelince Sana fırça attırırım
Seni düzenci seni Hani severdin beni Dilin tut hanım gelin Bu evde komam seni	Gelme benim odama Karışma benim modama Saçlarını yolarım Gözükürüm adama
Fazla çene çalma, bırak çalım Kaşın gözün şişmiş, uyku tulumu Sırtına alıp da çaput çulumu Yan gelip gün boyu yattığın yeter!	Bana gelip kaynanalık taslama Git başımdan gelip bana toslama Tezek dolu soba gibi toslama Çekmez baca gibi tüttüğün yeter!
Adam sandım eşeği Çifte serdim döşeği Gelin eve gelmeden Hemen dönem köşeyi	Dereelerde yosun var Aslan gibi eşim var Dertlenmeyim neyleyim Kaynanama hırsım var
Gel anne deyiver bana Kanım kaynasın sana Böyle dargın durulmaz Oturalım yan yana	Tath söyle sözünü Sat evdeki kızını Karışmazsan işime Öperim gül yüzünü
Her şeye karıştı elim Benim de durmadı dilim Hakkımı helâl ettim Kızımdan tatlı gelin	Canımdan bıktım ana Canını sıktım ana Hakkını helâl eyle Hatırın yıktım ana

- o Halime Gürbüz, bir köşe yazısında, Amerika’da yayınlanan Housekeeping Monthly dergisinin 13 Mayıs 1955 tarihli nüshasında yayınlanan “**Good Wife’s Guide**” yani “İyi Bir Eşin Kılavuzu” başlıklı bir yazıdan, 1950’lerde nasıl iyi bir eş olduğuna dair bilgi aktarmaktadır:

- **Yemek hazır olsun.** Genelde erkekler işten aç gelirler ve güzel bir yemek (özellikle en sevdiği) ihtiyacı olan sıcak karşılamanın bir parçasıdır.

- Kocanız eve gelmeden önce hazırlanın.

- Neşeli ve ilgi çekici olun.

- **Eviniz düzenli olsun.**

- Çocukları hazırlayın. Yaşları küçükse ellerini ve yüzlerini yıkamak, saçlarını taramak ve gerekiyorsa giysilerini değiştirmek için birkaç dakikanızı ayırın.

- Kocanız geldiğinde evde gürültü olmasın. Bulaşık makinesi, kurutma makinesi ya da elektrik süpürgesi sesi duymamalı.
- Onu gördüğünüz için mutlu olun. **Sıcak bir gülümsemeniz olsun.**
- Amacınız; evinizin, kocanızın kendini bedenlen ve ruhen yenileyeceği; huzurlu, düzenli ve sakin bir yer olması.
- Onu şikâyetler ve sorunlarla karşılamayın.
- **Yumuşak, huzur veren, cana yakın bir tonda konuşun.**

Ninem diyor ki; Kötü söyleme eşine, ağı katar aşına.

o **Niçin boşanıyorlar** (*Peyami Safa*)

Evli erkeklerin çoğu sokaktan bıkmışlardır; evli kadınların çoğu sokağa teşnedirler. Çünkü bu kadınlar; genç kızken babalarının, annelerinin baskısı altında sokağa doymamışlardır. Sokak (plâj, sinema, spor, gezinti, ziyaret) gibi bir çok câzibeleriyle kadını kendisine çekiyor; ev (kanun, vâzife, âdet, ân'ane) gibi birçok cebir ile onu eteğinden tutuyor. Câzibeleeri temsil eden sokak, vazifeleri temsil eden eve karşı harb açmış, düşmanın temellerini sarsan zaferler kazanmaya başlamıştır.

Kadınlarımızın çoğu erkeği güler yüzle karşılamasını, ev hayatını tatlılaştırmasını bilmezler. Ailenin bütün kudretini ve neş'esini erkekten beklerler. Kendilerine düşen vazifeyi müdrik değildirler. Bunun en büyük sebebi, kızlarımıza ingilizce, piyano, coğrafya, fizik, kimya öğretmeye can attığımız halde onları **ev idaresi ve aile psikolojisi** bahsinde son derece bilgisiz bırakmamızdır.

***

• **Ailenin Fert Üzerindeki Etkisi** (*Samuel Smiles, Karakter*)

Ev, insan karakterini yapan ilk ve en önemli okuldur. Çünkü bütün ömrü boyunca sürüp gden ve ölümle sona eren ahlâk kurallarını orada öğrenmektedir. Evde çocuğa yalnız nasıl davranması ve düşünmesi gerektiği değil, karakter sahibi olması da öğretilmektedir. **Gönlün açıldığı, alışkanlıkların teşekkül ettiği, idrakin harekete getirildiği ve karakterin iyi veya kötü yönde geliştirildiği başlıca yer evdir.**

Fertler, aile içinden çıkıp hayata girmekte ve çocukluk devresinden sonra birer vatandaş olmaktadır. Toplumu meydana getiren fertler gençliklerinde, iyi ya da kötü, nasıl yetiştiriliyorlarsa, bunların meydana getirdiği toplum da, aşağı yukarı, ona göre biçimlenir ve ona göre bir uygarlık düzeyi meydana gelir.

Bir insan, hatta en akıllısı bile ilk yıllarında, moral bakımından, çevrenin güçlü tesirlerinden kendini kurtaramaz; çocuk işte bu şartlar altında yetiştirilmektedir. **Çocuk başkalarının yaptıklarını görerek bir şeyler öğrenir.** “Üzüm üzüme bakarak kararır” diye bir atasözü vardır. Çocuklar da öyledir. Onların ilk büyük öğretmeni gözleriyle gördükleri şeylerdir.

Çocuk, karakterinin özünü babasından alır. Eğitim o özü değiştiremez; öze ancak bir şeyler katar. Çocuk, sanki yeni bir dünyanın kapısına bırakılmış, gözlerini, yenilikler ve mucizelerle dolu dünyaya dikmiştir. **Başlangıçta sadece yeniliklere bakmak ona yeter; ama zamanla görmeye, müşaahede etmeye, kıyaslamaya, öğrenmeye, onlar hakkında bir fikir edinmeye başlar.** Yol gösteren aklı başında bir kimse olursa, gerçekten çok uygun bir gelişme gösterir.

İnsanın en çok tesir altında kaldığı ve ilk kıvılcımla tutuşmaya hazır olduğu devre çocukluk devresidir. O zaman söylenenler derhal kapılıyor ve bir daha unutulmuyor. Çocukluk devresi, ilk verilen şekilleri sonradan yansıtan bir ayna gibidir. Çocuğun ilk öğrendikleri hiçbir zaman aklından çıkmaz. İlk sevinç, ilk üzüntü, ilk başarı, ilk başarısızlık, ilk macera, ilk talihsizlik, hayatında hiç unutamayacağı şeylerdir bunlar.

Evin, sevgi ve vazife duygusu ile dolu, günlük hayatın neşeli, ana babanın makul, tath dilli ve şefkatli oldukları yerlerde yetişen çocukların sağlıklı, yararlı ve mutlu insanlar olacaklarında şüphe yoktur. Bunlar gereken güç ve yetkiyi elde edince güçlenecekler, ana babalarının izinden yürüyecekler, başkalarının önünde boyun eğmeyecekler, kendilerini akıllıca idare etmesini bilecekler ve çevresindekileri de mutlu kılacaklardır.

Çocukluk devresinde yapılan telkinlerin insan üzerinde etkil olduğu doğrudur, ancak **karakter genellikle yavaş yavaş ve olgunluk çağına girdikten sonra kesin şeklini alır.** “Ne kadar yaşarsanız

yaşayın, ilk yirmi yıl hayatınızın en uzun yarısıdır” diyor Southey. Sonuçlara en çok gebe olan yıllardır bu yıllar.

Kompozitör Gretry bir karakter terbiyecisi olarak kadına büyük önem veren bir insandı. **İyi bir anneyi “Tabiatın Şaheseri” diye nitelendiriyordu.** Haklı idi, çünkü iyi anneler insanların bir zamanlar yeni şeyler öğrenmesine sebep olurlar. Bu alandaki hizmetleri babaların hizmetinden çok daha fazladır. Bunu yaparken de insanın manevî varlığının gıdası olan **evin manevî atmosferini yaratırlar.**

En fakir bir ev bile, faziletli, tutumlu, neşeli ve temiz bir kadının idaresinde, bir huzur, fazilet ve mutluluk evi olabildiği gibi aile ilişkilerinin tatlı bir havaya büründüğü bir yer olabilir. Böyle bir ev bir erkeğin iyi kalpli dostlarıyla severek hoş vakit geçireceği bir yer, **kalbin huzura kavuşacağı bir mabet,** insanı hayat fırtınalarından uzak tutacak bir sığınak, işten döndükten sonra insanı dinlendirecek **sevimli bir dinlenme yeri,** kötü günlerde bir **teselli köşesi** ve her zaman için bir **neşe kaynağı** olabilir.

Cromwell’in annesi, “başkalarının yardımından yoksun kaldığı zaman kendi kendine yetmesini bilen ve bu özelliğe sahip olan bir kadındı. **Canlı ve enerjik olduğu ölçüde sakin ve sabırlı idi.** Kendi emeğiyle beş kızının evlemelerine yetecek kadar drahoma toplamış ve kızlarının evlenmelerini sağlamıştı. Dürüstlüğü ile övünüyordu. **Biricik ihtirası sevgi idi.”**

Şairler, edipler ve santçılar da analarının etkisi altında kalmışlardır. **Akılsız bir ana yetenekli bir çocuğu, kafasını sağlam olmayan fikirlerle doldurarak şımartabilir.** Lamartine’in annesi öyle idi. Meselâ Byron aksi, dik kafalı, herkesle çatışan, her şeyden şiddetle nefret eden ve birden öfkelenen bir insandı. Bütün bu kötü nitelikleri ona kaprisli, sert ve dik kafalı annesinden geçmişti.

Bir evin, bir ailenin idaresi, bir mağazanın ya da bir tüccar yazıhanesinin idaresi kadar iş bilgisine ihtiyaç göstermektedir. **Bir evin, bir ailenin idaresinde de metot ve organizasyon bilgisine, çalışkan, tutumlu ve disiplinli olmaya, dürüst davranmaya ve gayeye erişmek için gerekli araçları kullanma yeteneğine lüzum vardır.** Bütün bunlar iş hayatında da gereklidir.

Mr. Bright: “**Bir çocuğa aritmetiği iyice öğretin, o adam olmuş demektir**” diyor. Neden mi? Çünkü **hesap bilen insan metot nedir bilir, değer nedir, oran nedir, dikkat nedir bilir.** Ama aritmetiği iyi öğrenen kaç kız çocuğu vardır?... Ev işinin nasıl yürütüleceğini bilmeyen, yani **ev işlerini basit hesap kurallarına uygun olarak yürütemeyen kadın,** sırf bilgisizliği yüzünden, israf yoluna sapabilecek, bu suretle de ailenin huzur ve sükûnunu kaçırmış olacaktır.

İş hayatının ruhu olan metot, ev idaresinde de çok önemli bir faktördür. Metot olan yerde karışıklık olmaz. **Metot her işin zamanında yapılmasını gerektirir. İş adamı için “vakit nakittir”. Fakat ev kadını için metot daha fazla bir şeydir, sükûnettir, huzurdur, mutluluktur.**

Basiret, erkekte olduğu gibi, kadında da bulunması gereken başka bir niteliktir. Basiret sahibi olmak demek yapılacak doğru işi iyi düşünmek ve doğru yapmak demektir. Basiretli insan işin hangi araçla, nasıl bir düzen içinde, ne kadar zamanda ve hangi methodla yapılacağını hesap eder. İnsanoğlu tecrübe ile basiret sahibi olur ve **bilgi insanın basiretini artırır.**

Kadınlar, çocukların terbiyecisi, yetiştiricisi ve öğretmeni olarak, manevî kültürün yardım ve gücüne muhtaçdırlar.

Kadınlar iyi yetişmiş, ev idaresi nedir bilen, karakterli kişiler olmazlarsa erkekler ne maddî, ne de manevî bakımdan, huzura kavuşmuş olurlar. **Halkın ahlâkının yükselmesi aile eğitimine dayandığından, kadının eğitilip yetiştirilmesi konusu, çok önemli ilmî bir sorun olarak ele alınmalıdır.** Erkeğin yalnız manevî kişiliğinin değil, düşünce gücünün de en büyük desteği, kadının moral yüksekliği ve kültürüdür.

Onun içindir ki **kadının yetiştirilmesi demek, erkeğin de yetiştirilmesi demektir.** Kadının yüksek karakter sahibi olması demek erkeğin de karakterli insan olması demektir.

- **Sempati** (*Samuel Smiles, Vazife*)

Sempati sevgi üzerine kurulmuştur. **Sempati olmayan yerde sevgi olamaz. Sempati olmayan yerde dostluk olamaz...** Sempati hayatın en büyük sırlarından biridir. Mukavemeti kırmakta, **en katı yüreklerde bile merhamet uyandırmakta,** insan tabiatının en iyi tarafını teşkil etmektedir.

Bir tatlı sözün, bir tatlı bakışın tesiri boşuna yapılan bir zorlamanın tesirinden fazladır. Sempati sevgi ve saygı hissi uyandırdığı halde, **sertlik, nefret ve mukavemeti tahrik eder.**

Bir insan, sempatinin tesiriyle, hemcinslerini yoksulluktan ve sıkıntıdan kurtarmak ve **birbirinden uzak kalmış aileler arasında kardeşlik bağlarını kuvvetlendirmek** için gayret sarfetmelidir. Herkes başkasına, kuvvetli zayıfa, varlıklı yoksula, bilgili bilgisize yardım etmek zorundadır. Kalb kalbe tesir etmelidir. Sempati, başkalarının acılarını, karşılaştıkları güçlükleri ve cesaret kırıcı olayları hissedebilme kabiliyetidir.

Yorucu ve acıklı geçen hayatının sonunda Joseph de Maistre şöyle feryat ediyordu: “Bu çılgın gezegen üzerinde yaşamış insanlardan fiil ve hareketleri gerçekten iyi ve faydalı olanların sayısı ne kadar azdır. **İyilik yapmak için gerçek mânada kim fedakârlıkta bulunmuştur? Onlar, her şeyi gizli olarak yapan ve bu dünyada karşılığında hiçbir şey beklemeyen kahramanlardır.**”

Sempatinin iş verenlerle istihdam edilenler arasında kaybolduğu görülmüştür. İşçiler ücretlerinin arttırılmasını istedikleri zaman greve gitmektedirler. Patronlar ücretlerde indirme yapmak istedikleri zaman lockout ilân etmektedirler. **Her iki taraf birbirine karşı müşfik olmalı ve bir faniye gösterilmesi gereken saygıyı göstermelidir...** Ya ev hizmetleri için ne söylenebilir? Sempati diye bir şey kalmamıştır, hele **büyük şehirlerde hizmetçilerin biri gelip biri gitmektedir.** Evlerimize giren hizmetçilere, bir bakıma, aile ferdi nazariyle bakılmalıdır. Halbuki bugün durum tamamen tersine dönmüştür.

Sadakat ve vefaya kaybolmuş gözüyle bakılabilir. Bugün önemli olan paradır. Karşılıklı saygı ölmüştür. “Saygılı olmayan kimseye saygı gösterilmez.” Bize yol gösteren kurallar için eski zamanlara dönmek zorundayız. **İnsana saadet getiren ve onun manevî varlığını yükselten şey vicdan, zevki selim ve temyiz kudretidir.** Burns der ki:

Ne unvan ne de rütbedir, Ne de Londra bankasının zenginliği, Sükûnet ve huzuru satın alan. Ne büyük bir kadrandır, Ne kitaplar, ne de arzu, Bizi gerçekten mutlu kılan.	Saadet eğer yerini bulmamışsa, Göğsümüzün ortasında değilse, Akıllı, zengin, büyük olabiliriz, Ama asla mutlu değil.
--	---

***

- **Mutlu Ailenin Formülü (Fatih Zere)**

Mutlu aile

Hayatı birlikte geçirmenin amaçlandığı evlilikte, ilişkilerin düzenli, uyumlu ve dengeli olması, **evlilik kararının başlangıçta doğru verilmesiyle** yakından ilişkilidir.

Sabırsızlık gösterip duygusal bir havaya girmek ile baskı altında ve yönlendirilen bir ortamda bulunmak, tarafları evlilik öncesi görüşmelerin asıl amacı olan tanıma hedefinden uzaklaştırabilir.

Tabular

Aile içi ilişkilerimizde bazı tabularımızın, kırmızı çizgilerinizin olması gerekmektedir.

Sevgi

Evliliğinizde aşkın sürmesini istiyorsanız **iyi yol arkadaşı olmayı öğrenmelisiniz.** Sürekli şikayet etmekten ve eski defterleri açmaktan geri durmalı, aranızdaki sournları eşinizin kişiliğine değil probleme odaklanarak çözmeye çalışmalısınız.

Bir yastıkta kocayın sözünün önemli bir birliktelik nasihati olduğunu aklınızda tutmalı, tartıştığınızda bilee yatağınızı ayırmamalısınız. En güzel bağımlılık aşk olduğu için siz de **evinize, eşinize ve çocuklarınıza bağımlı olmalısınız.** Parayla satın alınmayan gerçek sevginizi ailenize göstermelisiniz.

Sevginizi yaşatmanın 6 yolunu ise kısaca şu şekilde sıralayabiliriz: **Eşinize saygı duyun, onu gerçekten dinleyin, onunla doğru tartışmayı öğrenin, ona zaman ayırın, ufak sürprizler yapın, önceden beraber gittiğiniz yerlere ziyaretler yaparak ilişkinizi güncelleyin.**

Sadakat

Evlilikte sadakat, eşle karşılıklı olarak edilen yemine ve kurallara bağlılık anlamına gelmektedir. **Eşe verilen sözü tutmama ve beraber verilen kararlara uymama halinde empati yapmalı ve kendinizi eşinizin yerien koymalısınız.**

Sorumluluk

Boşanma gerekçelerinin büyük bir bölümünün **sorumsuz ve ilgisiz davranma** ile bağlantılı olduğunu unutmamalıyız. Bu sebeple, aile fertlerinin hepsinin sorumluluk alması sağlanmalı ve iş bölümü yapılmalıdır.

Kötü muamele

Şiddet sadece fiziksel değil psikolojik, ekonomik, duygusal, sözel ve cinsel şiddet şeklinde de karşımıza çıkmaktadır.

Kötü ve aşağılayıcı sözlerden uzak durmalı, son söylenmesi gereken sözleri (yeter artık boşanalım vb.) ağız alışkanlığı hâline getirmemelisiniz. Aile bireylerinin hatalarını ortaya çıkarmak yerine örtmeli, iğneleyici sözler kullanmamalısınız.

İletişim

Güçlü bir iletişimin, iyi bir evliliğin temel taşı olduğunu unutmamalısınız. Aile saadetinizi korumak adına **birlikte oturup konuşabilmeyi başarmalısınız**. Evliliğiniz süresince her konuda birbirinize destek olmalı ve ailece başarıyı hedef almalısınız. Problemlerden kaçmak yerine çözüm yollarını araştırmalısınız. Empati kurmayı öğrenmeli ve **konusurken ahlak dersi vermemelisiniz**.

Ailenin geleceği ile ilgili önemli kararlar alınacağı zaman, ailenin hep beraber olduğu ve herkesin fikrini söyleyebileceği bir ortamda konuşmalısınız. Düşüncesini özgürce paylaşabilen insan, mutlu insandır.

Aile büyükleri ile iletişimi koparmamalısınız. Ailenin ziyaret edilen ve evde ağırlanan kişi sayısını geniş tutması hayatı daha yaşanılır kıldığı gibi bu iletişimi gören çocuklar da daha sosyal ve cana yakın olmaktadır.

***

○ **Aile** (*İhsan Çapcıoğlu*)

Aile benlik, kişilik ve kimliğimizin şekillenmesinde en önemli iki dönemi oluşturan çocukluk ve gençlik yıllarımıza ev sahipliği yapar. İnsanın gelişimi açısından bu yıllar, karakteri üzerinde derin ve kalıcı izler bırakan dönüm noktaları ile doludur. Bu yıllarda öğrendiğimiz her bilgi, edindiğimiz her tecrübe sonraki yıllara olumlu ya da olumsuz kayıtlar olarak aktarılır.

Karakterimiz büyük oranda ilk altı yılda şekillenir ve hayatımızın sonraki yıllarına yön verecek olan güçlü çevresel etkiler, aile üyelerimiz tarafından kişiliğimize âdeta nakşedilir. Hızla **dijitalleşen dünyada hiçbir şeyin ailedeki huzurun yerini tutamayacağını bilmeli** ve aile fertlerine verdiğimiz değeri yüceltmeye devam etmeliyiz.

○ **Aile içi iletişim** (*Diyanet Takvimi*)

İslâm'da evliliğin kurulması ne kadar kutsal ise, en az onun kadar kutsal olan da **evliliğin devam ettirilmesi**dir. Şüphesiz kadın ve erkeğin bir araya gelerek “eş” statüsü kazandığı aile birliğinde, **birlikte yaşamının beraberinde getirdiği güzellikler yanında bazı sorun ve sorumluluklar** da vardır.

Bu cümleden hareketle aile içi iletişimde huzur ve güvenin sağlanmasını önemli kılan bazı noktalar şunlardır:

- 1- Karşılıklı **sabır ve hoşgörü** olmalıdır.
- 2- Eşler **kusurları araştıran değil örten** olmalıdır.
- 3- **Sevgi ve takdir** sözleri olmalıdır.
- 4- İlişkilerde “karşılıklılık” esas olmalıdır.
- 5- **Eş, ailesinden tecrit edilmemelidir.**
- 6- **Ailenin gelir-gideri konusunda eşler arasında gizlilik olmamalıdır.**
- 7- **Ailede “ben” yerine “biz” olmalıdır.**
- 8- İletişim kanalları daima açık bulunmalı, evde “**etkin birliktelik**” sağlanmalıdır.
- 9- Gerekirse profesyonel bir uzmandan yardım alınmalıdır.

- Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurmuştur: “Size sadakanın en değerlisini öğreteyim mi? (Evlendikten sonra herhangi bir sebepten dolayı) sana dönüp gelen ve senden başka da geçimini sağlayacak kimsesi olmayan kızına (yaptığın harcamadır).” (*İbn Mâce*)

***

- **En Güzel Aile Ehl-i Beyt** (Prof. M. Bahâüddin Varol)

Aile, insanlık bilgi ve birikiminin zenginleşme, gelişme ve ilerlemesinin ana kaynağı olarak değerlendirilir. İslam, söz konusu bu özellikten dolayı aileyi ilgilendiren sosyal meselelere özel bir ilgi göstermiş, sadece evliliği teşvik etmekle kalmayıp kurulan bu yapının sağlam, güçlü ve sağlıklı bir şekilde devam etmesi için büyük çaba göstermiştir. Bu noktada Hz. Peygamber'in ailesi olan ehl-i beytin İslam toplumu ve ailesi için çok farklı bir anlam ve değeri söz konusudur.

Hz. Peygamber'in, "**Sizin en hayırlınız, ehline karşı en hayırlı olanınızdır.** Ben, eşlerine karşı en hayırlı olanıyım. Sizlerden hanımlarına iyilikle muamele edeniniz en iyiniz, onlara kötü muamele edeniniz ise en kötünüzdür." (Tirmizi) tavsiyesi, aile hayatındaki dünya ve ahiret huzurunun temel ilkesine işaret eder niteliktedir.

Allah Resulü'nün ailesi olan ehl-i beyt, islam toplumunda gerek dinî açıdan gerekse sosyal açıdan önemli bir etki ve role sahiptir. Aile içi ilişkiler bağlamında **mutlu ve huzurlu bir ile yuvasının temel ilkeleri olan sevgi, saygı, sadakat, doğruluk, adalet, iffet, hayâ, vefa ve güven** gibi unsurların en güzel örneklerini bu aile ortamında görürüz.

Hz. Peygamber'in ilk evliliği nübüvvet öncesinde Hz. Hatice ile olmutur. Yirmi beş yıl süren bu hayat arkadaşlığı **sadakat ve vefa** açısından çok dikkat çekici örnekler barındırır. Hz. Hatice, nübüvvetten önce ve sonra **maddi ve manevi desteğini** hiçbir zaman ondan esirgememiştir. Kendisine ilk vahiy geldiğinde korkan ve endişelenen Hz. Peygamber, durumu önce ona anlatmış, Hz. Hatice de onun güzel ahlakının bazı örneklerini sıralayarak, "Hayır, vallahi Allah kesinlikle seni utandırmayacaktır." demek suretiyle ona gelenin melek, kendisinin de peygamber olduğunu bildirmiş, onu teskin etmiştir. (Buhari)

Hz. Peygamber ise Hz. Hatice'nin saygısı ve fedakârlığını onun sağlığında olduğu gibi vefatından sonra da unutmamış, her fırsatta büyük bir vefa ile anmıştır. Yine onun hatırasını andığı bir günde Hz. Aişe'nin serzenişine, onu kırmadan şu cevabı vermiştir: "Ey Aişe, Allah bana ondan daha hayırlısını vermedi. **O, hiç kimsenin kabul etmediği bir zamanda bana iman etti, herkesin beni yaanladığı bir zamanda beni tasdik etti,** kimsenin bana bir şey vermediği esnada, o malını benim için kullandı ve o bana çocuk verdi." (İbn Hanbel, İbn Kesir)

Allah Resulü hayatında gösterdiği uygulamalarla Müslümanlara örnek olarak sunduğu davranış biçimini, Veda Hutbesi'ndeki temel ilkeler çerçevesinde de zikretmiştir: "**Ey insanlar! Sizin, kadınlar üzerinde birtakım haklarınız vardır. Onlar sizin haklarınıza riayet etmelidirler. Onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Onlara karşı iyi davranınız.** Eşlerinize şefkatle muamele ediniz. Siz onları Allah'ın ahdi ile aldınız..." (İbn Hişam)

***

- **Yeni bir "Aile Projesi" lâzım!** (Yavuz Bahadıroğlu)

Yeni bir "Aile Projesi" yapmak ve aileyi bu proje çerçevesinde yeniden inşa etmek lâzım, Bunun için, Aile Bakanlığı'nın uygulamaları değil, ancak "**Asr-ı Saâdet Modeli**" ilham verici olabilir. "Asr-ı Saâdet" dediğimiz dönem, aslında "**yeni bir insanlık projesi**"dir ve bu projenin mimarı Peygamber Efendimiz'dir...

Sistemin dört ayağı var...

İman-İlim: İman, insana diri duruş sağlayan en güçlü donanımdır. İlim, insanı kendinden emin yapar. **Hayatı ve kâinatı kavramasını sağlar. İnsana dengeli bir duruş kazandırır.**

Ahlâk-Fazilet: **Ahlâk, insanlıkla hayvanlık arasındaki çizgiyi belirler.** İnsan ahlâkî normlar sayesinde duygularının kontrolüne girmekten kurtulur. Fazilet, sadece insanda var olan iradeyi (tercih hakkını) doğru kullanarak ulaşılabilen bir irtifadır. Faziletli olmak, Allah'ın emirleri ve yasakları çerçevesinde yaşamak anlamına geliyor: Yani hayatın her safhasını "günah-sevap" dengesinin üstüne kurmak...

Şefkat-merhamet: "Şefkat" ve "merhamet" gibi kavramlar, varlığı insan yapar. Allah'a ulaşmanın ve safileşmenin en kestirme yolu bu kavramların içinden geçer.

Sevgi-muhabbet.